

הַלְבוֹת אֶבֶל פֶּרֶק ה

א. אֱלֹהֵי דְבָרִים שֶׁהָאֵבֶל אָסוּר בָּהֶן בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִן הַתּוֹרָה, וּבִשְׂאֵר שְׁבַעַת יְמֵי הָאֵבֶל מִדְּבָרֵיהֶם אָסוּר לְסַפֵּר, וּלְכַבֵּס, וּלְרַחֵץ, וּלְסוּף, וּלְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ, וּלְנַעַל אֶת הַסַּנְדָּל, וּלְעֲשׂוֹת מְלָאכָה, וּלְקִרּוֹת בְּדִבְרֵי תּוֹרָה, וּלְזַקֵּף אֶת הַמָּטָה, וּלְפָרַע אֶת רֹאשׁוֹ, וּלְשָׂאֵל שְׁלוֹם: הַכֹּל אֶחָד עָשָׂר דְּבָרִים.

ב. וּמִנֵּין שֶׁהָאֵבֶל אָסוּר בַּתְּסַפְּרֵת: שֶׁהָרִי הִזְהִיר בְּנֵי אֱהֲרֹן "רְאִישֵׁיכֶם אֶל-תִּפְרְעוּ" (ויקרא יו), מִכָּלֵל שֶׁכָּל הַמִּתְאַבֵּל אָסוּר לְסַפֵּר שְׂעָרוֹ, אֶלֶּא מַגְדֵּל פָּרַע. וּכְשֶׁם שֶׁאָסוּר לְגַלַּח שְׂעָר רֹאשׁוֹ, כֵּן אָסוּר לְגַלַּח שְׂעָר זָקְנוֹ, וְכָל שְׂעָר שִׁישׁ בּוֹ אֶחָד הַמִּגְלַח, וְאֶחָד הַמִּתְגַּלַּח. הֵיךְ מִגְלַח, וְשִׁמַּע שְׁמֵת אָבִיו מִשְׁלִים תְּגַלַּחַת רֹאשׁוֹ, אֶחָד הַמִּגְלַח וְאֶחָד הַמִּתְגַּלַּח. וְכֵן אָסוּר לְגַלַּח שְׁפָה, וּלְטַל צִפְרָנָיו בְּכָלִי; אֲבָל בְּשָׁנָיו אוֹ שְׁנִטֵּל צִפְרָן בְּצִפְרָן, מִתָּר.

ג. וּמִנֵּין שֶׁהָאֵבֶל אָסוּר לְכַבֵּס בְּגָדָיו, וּלְרַחֵץ גּוּפוֹ, וּלְסוּף: שֶׁנֶּאֱמַר "הַתְּאֵבֶל־נָא וּלְבָשִׁי־נָא בְּגָדִי־אֵבֶל, וְאֶל־תְּסוּכִי שְׁמֶן" (שמואל ב יד, ב); וּרְחִיצָה בְּכָלֵל סִיכָה שֶׁהִרְחִיצָה קוֹדֶמֶת לְסִיכָה, שֶׁנֶּאֱמַר "וּרְחִצְתָּ וְסִכְתָּ" (רות ג, ג). וּכְשֶׁם שֶׁהָאֵבֶל אָסוּר בְּכַבּוּס בְּגָדִים, כֵּן אָסוּר לְלַבֵּשׁ פָּלִים לְבָנִים חֲדָשִׁים וּמִגְהָצִין.

ד. אָסוּר לְסוּף מִקְצַת גּוּפוֹ, כָּכֵל גּוּפוֹ; וְאִם לְהַעֲבִיר אֶת הַזֶּהֱמָה, מִתָּר. וְכֵן בְּרְחִיצַת מִקְצַת גּוּפוֹ בְּחִמִּין; אֲבָל בְּצוּנָן רוֹחֵץ פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו, אֲבָל לֹא כָּל גּוּפוֹ.

ה. מִנֵּין לְאֵבֶל שֶׁאָסוּר בַּתְּשְׁמִישׁ הַמָּטָה שֶׁנֶּאֱמַר "וַיִּנָּחֵם דָּוִד, אֶת בַּת־שֶׁבַע אִשְׁתּוֹ, וַיָּבֵא אֵלֶיהָ, וַיִּשְׁכַּב עִמָּה" (שמואל ב יב, כד), מִכָּלֵל שֶׁהִיָּה אָסוּר מִקֶּדֶם. וְכֵן לֹא יִשָּׂא הָאֵבֶל אִשָּׁה, וְלֹא תִנָּשֵׂא הָאִשָּׁה, אֶף עַל פִּי שְׂאִין מִשְׁמָשִׁין מִטָּתָן. וּמִתָּר לְהַתִּיחַד עִם אִשְׁתּוֹ, אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא אָסוּר בַּתְּשְׁמִישׁ הַמָּטָה.

ו. מִנֵּין שֶׁהָאֵבֶל אָסוּר בְּנַעִילַת הַסַּנְדָּל שֶׁהָרִי נֶאֱמַר בִּיחְזָקָאֵל "וַיַּנְעִלֵהָ תְּשִׁים בְּרַגְלֶיהָ" (יחזקאל כד, יז), מִכָּלֵל שֶׁכָּל הָעַם אָסוּרִין. הֵיךְ בָּא בַּדֶּרֶךְ, נוֹעֵל וְהוֹלֵךְ; וּכְשִׁיכָנֵס בְּמַדִּינָה, חוֹלֵץ מִנְעָלָיו.

ז. רִמָּז לְאֵבֶל שֶׁאָסוּר בַּעֲשִׂיַת מְלָאכָה: זֶה שֶׁנֶּאֱמַר "וְהִפְכָּתִי חֲגִיכֶם לְאֵבֶל" (עמוס ח, י) מֵה חָג אָסוּר בַּעֲשִׂיַת מְלָאכָה, אֶף אֵבֶל אָסוּר בַּעֲשִׂיַת מְלָאכָה. וּכְשֶׁם שֶׁהוּא אָסוּר בַּעֲשִׂיַת מְלָאכָה כֵּן הוּא אָסוּר לְשָׂא וּלְתַן בְּסַחֲרָה, וּלְיִלֵּךְ מִמְּדִינָה לְמְדִינָה בְּסַחֲרָה.

ח. כָּל שְׁלוּשָׁה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים, אָסוּר בַּעֲשִׂיַת מְלָאכָה, אֶפְלוּ הֵיךְ עָנִי הַמִּתְפָּרֵס מִן הַצִּדְקָה. מִכָּאן וְאֵלָּךְ, אִם הֵיךְ עָנִי עוֹשֶׂה בְּצִנְעָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְהָאִשָּׁה טוֹוָה בְּפֶלֶךְ בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ. שְׁנֵי אַחִים אוֹ שְׁנֵי שְׁתָּפִין שֶׁהֵן בְּחֻנוֹת אַחַת, וְאַרְעֵ אֵבֶל לְאֶחָד מֵהֶן נוֹעֲלִין אֶת הַחֻנוֹת כָּל שְׁבָעָה.

ט. אֶפְלוּ דְבָרִים הַמִּתְרִין לַעֲשׂוֹתָן בְּחֵלּוֹ שְׁלִמּוּעַד, אָסוּר לְאֵבֶל לַעֲשׂוֹתָן בִּידּוֹ בִּימֵי אֲבָלוֹ; אֲבָל אַחֲרֵים עוֹשִׂים לוֹ. כִּי־צַד: הֵיךְ זִיתָיו לְהַפֵּךְ, וְכִדְיוֹ לְגוֹף, וּפְשָׁתָנוּ לַעֲלוֹת מִן הַמִּשְׁרָה, וְצִמְרוֹ מִן הַיּוֹרָה שׁוֹכֵר אַחֲרֵים לַעֲשׂוֹתָן לוֹ, כְּדִי שֶׁלֹּא יֵאָבְדוּ. וּמִרְבָּצִין לוֹ שִׁדְהוֹ, מִשְׁתַּגִּיעַ עוֹנַת הַמַּיִם.

י. הָאֲרִיסִין וְהַחֲכִירִין שֶׁלּוֹ וְהַקְּבָלָנִין, הָרִי אֱלֹהֵי יַעֲשׂוּ כְּדִרְכָּן. אֲבָל הַחֲמָרִין וְהַגְּמָלִין בְּבִהֲמוֹת שֶׁלּוֹ, וְהַסְּפָנִין בְּסַפִּינָה שֶׁלּוֹ הָרִי

אלו לא יעשו; ואם היו מחפּרין או משפּרין מקדם לזמן קצוב, הרי אלו יעשו. שכיר יום, אפלו בעיר אחרת לא יעשה לו.

יא. האבל שהיתה מלאכת אחרים בידו, בין בקבלנות בין שאינה בקבלנות לא יעשה. היתה מלאכתו ביד אחרים בביתו, לא יעשו; בבית אחרים, עושין. הִיָּה לוֹ דִּין עִם אָדָם, אינו תובע אותו כל שבעת ימי האבלות; ואם הִיָּה דָּבָר אֶבֶד, עושה שליח. כֹּזֶה הוּרָו הַגְּאוּנִים.

יב. מנין שהאבל אסור בדברי תורה, שהרי נאמר ליחזקאל "האֵנֶק דִּם" (יחזקאל כד, יז). אסור לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים, ולשנות במשנה ובמדרש ובהלכות ובהגדות. ואם היו רבים צריכין לו, מתר: ובלבד שלא יעמיד תרגמן, אלא ילחש לאחר בצדו; וזה שבצדו אומר לתרגמן, והתרגמן משמיע לרבים.

יג. ומנין שאין האבל יושב על המטה, שנאמר "ויקם המלך ויקרע את בגדיו, וישכב ארצה" (שמואל ב יג, לא). וחיב לכפות את המטה, כל שבעה. ולא מטתו בלבד הוא כופה, אלא כל מטות שיש לו בתוך ביתו הוא כופה: אפלו עשר מטות בעשרה בתים, ובעשר עירות חיב לכפות את כלן. ואפלו חמשה אחים, ומת אחד מהן כלן כופין את כל מטותיהן.

יד. המטה המיוחדת לכלים או למעות, אינו צריך לכפותה. דרגש, אינו צריך לכפותו; אלא מתיר את קרביטיו, והוא נופל מאליו. מטה שנקליטיה יוצאין ממנה, שהרי אי אפשר להפכה זוקפה ודין. הפך כל מטותיו, והִיָּה הוא ישן על גבי מטות אחרים, או על גבי כסא, או על גבי ארון, או על גבי קרקע לא יצא ידי חובתו; אלא יישן על גבי מטה הפפויה.

טו. מנין לאבל שאסור בפריעת הראש: שהרי נאמר ליחזקאל "לא תעטה על-שפם" (יחזקאל כד, יז), מפלל ששאר האבלים חייבין בעטיפת הראש; והסודר שמכסה בו ראשו, עוטה ממקצתו מעט על פיו, שנאמר "ועל-שפם, יעטה" (ויקרא יג, מה), ותרגם אנקלוס הגר כאבילא יתעטף.

טז. ומנין שהאבל אסור בשאלת שלום, שנאמר "האֵנֶק דִּם" (יחזקאל כד, יז). כל שלושה ימים הראשונים מי שנתן לו שלום, אינו מחזיר לו אלא מודיעו שהוא אבל. ומשלושה ועד שבעה מי ששאל בשלומו, מחזיר לו שלום. ומשבעה ועד שלושים, שואל בשלום אחרים; אבל אחרים אין שואלין בשלומו, עד לאחר שלושים יום. ועל אביו ועל אמו אין שואלין בשלומו, עד לאחר שנים עשר חדש.

יז. אם בשאלת שלום נאסר האבל קל וחמור שהוא אסור להרבות דברים ולשחק, שנאמר "דִּם" (יחזקאל כד, יז). ולא יאחז תינוק בחיקו, שלא יביאנו לידי שחוק; ולא יכנס למקום שמחה, כגון בתי המשתאות וכיוצא בהן.